



**European  
Bureau for  
Conscientious  
Objection**



## **СПІЛЬНИЙ ПРЕС-РЕЛІЗ**

**Україна кричуще порушує людські права активістів мирного руху і сумлінних відмовників від військової служби**

29 грудня 2023 року

**Європейське бюро сумлінної відмови** (European Bureau for Conscientious Objection, EBCO), **Антивоєнний Інтернаціонал** (War Resisters' International, WRI), **Міжнародне товариство примирення** (International Fellowship of Reconciliation, IFOR) та **Асоціація Зв'язок** (**Connection e.V.**, Німеччина) висловлюють глибоке розчарування і серйозні занепокоєння через продовження переслідувань активістів мирного руху і сумлінних відмовників від військової служби, включаючи свавільне судове переслідування та несправедливі вироки, а також неприйнятні положення нового мобілізаційного законопроекту № 10378 від 25.12.2023, який пропонує армія в Україні. Усі переслідування публічних прибічників миру і сумлінних відмовників від військової служби мають бути припинені, а тих, хто перебуває у в'язниці, слід негайно й беззастережно звільнити, враховуючи, що вони явно є в'язнями сумління. Крім того, в новому законопроекті про призов має бути передбачене повне визнання права на сумлінну відмову від військової служби.

**Чотири організації закликають Європейський Союз (ЄС) забезпечити, щоб визнання права на сумлінну відмову від військової служби, як життєво важлива гарантія демократичних цінностей і принципів у час надзвичайної загрози, спричиненої російською агресією, розглядалося як необхідна умова приєднання України до ЄС під час майбутніх переговорів.** Право на сумлінну відмову від військової служби визнано, серед іншого, Хартією основних прав ЄС (стаття 10 – Свобода думки, совісті та релігії).

Наступні 5 кейсів свідчать про те, що в Україні безжально переслідують і навіть засуджують до драконівських термінів ув'язнення за явно легітимну сумлінну відмову від військової служби:

- Адвентист сьомого дня, який відмовляється від військової служби з мотивів глибоких і щирих релігійних переконань **Дмитро Зелінський** зараз відбуває покарання у вигляді 3-х років позбавлення волі. У червні 2023 року 45-річного віруючого виправдали, але прокуратура подала апеляцію. 28 серпня 2023 року Тернопільський апеляційний суд скасував виправдувальний вирок. Суд задовольнив апеляційну скаргу прокурора Романа Гарматюка та засудив Зелінського до 3-х років ув'язнення, і вирок набрав силу з моменту проголошення. Зелінський готує касаційну скаргу до Верховного Суду.
- Християнський пацифіст і сумлінний відмовник від військової служби **Андрій Вишневецький** досі служить у прифронтовій частині Збройних Сил України, незважаючи на неодноразові заяви про звільнення з військової служби. Він подав позов до Верховного Суду з проханням зобов'язати президента Зеленського встановити порядок звільнення з військової служби на підставі сумлінної відмови. 25 вересня 2023 року Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду відмовив Вишневецькому в задоволенні позову. Український Рух Пацифістів подав апеляційну скаргу до Великої Палати Верховного Суду, остаточне рішення у справі очікується 25 січня 2024 року.

- Під час повторного розгляду справи, призначеного Верховним Судом, 13 грудня 2023 року Івано-Франківський міський суд Івано-Франківської області засудив християнина, протестанта **Віталія Алексеєнка** за сумлінну відмову від військової служби до 3-х років позбавлення волі (із звільненням від відбування покарання з випробувальним терміном 1 рік 6 місяців), замінивши початкове покарання у вигляді одного року позбавлення волі, з якого він відбув три місяці у лютому-травні 2023 року між апеляційним та касаційним переглядом його справи ([Верховний Суд звільнив Алексеєнка у травні 2023 року](#)). Кілька клопотань міжнародних громадських організацій про онлайн-трансляцію судового процесу були проігноровані. Віталій готує апеляційну скаргу, в якій проситиме винести йому виправдувальний вирок.
- Християнського пацифіста **Михайла Яворського** вироком Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області від 6 квітня 2023 року засуджено до одного року позбавлення волі за відмову від призову за мобілізацією до Івано-Франківського МТЦК та СП 25 липня 2022 року з мотивів релігійних переконань. Він подав апеляційну скаргу до Івано-Франківського апеляційного суду, який 2 жовтня замінив йому рік реального тюремного строку на три роки умовного з іспитовим терміном 1 рік. Незважаючи на те, що суди першої та апеляційної інстанцій встановили у вироках факт глибоких і щирих релігійних переконань, несумісних з військовою службою, це всупереч статті 35 Конституції України було враховано лише як пом'якшуюча обставина, яка нібито не дає звільнення від військового обов'язку.
- Щодо виконавчого секретаря Українського Руху Пацифістів **Юрія Шеляженка** відкрито кримінальне провадження, проведено обшук у його квартирі 3 серпня 2023 року, вилучено комп'ютер та смартфон, його помістили під нічний домашній арешт (запобіжний захід обрано 15 серпня, продовжено спочатку до 30 листопада, а потім до 31 грудня; зараз тривають процедури щодо продовження до 3 лютого 2024) через відстоювання пацифістського світогляду і, особливо, права людини на сумлінну відмову від військової служби. Йому вручили повідомлення про підозру у виправдовуванні російської агресії, за відповідний злочин передбачено покарання до 5 років позбавлення волі з конфіскацією майна. Це політично вмотивоване кримінальне переслідування здійснюється під абсурдним приводом: згідно з повідомленням про підозру, «кримінальним» діянням було те, що Шеляженко надіслав президенту Зеленському затверджену на зборах Українського Руху Пацифістів 21 вересня 2022 року заяву «Мирний порядок денний для України та світу», яка нібито виправдовує російську агресію (насправді ця заява чітко підтримує засудження російської агресії Генеральною асамблеєю ООН; відсутність виправдовування російської агресії у заяві на сьогодні підтверджена висновками двох лінгвістичних семантико-текстуальних експертиз). Солом'янський районний суд міста Києва задовольнив його клопотання про визнання протиправною бездіяльності слідчого СБУ та зобов'язав повернути йому комп'ютер і смартфон. Проте спецслужба не виконує рішення суду. Документи, надані слідчим останнім часом, свідчать про те, що Шеляженка можуть звинуватити у перешкоджанні «законній» діяльності Збройних сил України на тій підставі, що він захищає право людини на сумлінну відмову від військової служби, яке армія заперечує, незважаючи на підтримку Україною (як зазначено в проекті A/HRC/51/L.8) резолюції Ради ООН з прав людини «Сумлінна відмова від військової служби» A/HRC/RES/51/6 від 6 жовтня 2022 року, і те, що ця резолюція закликає держави виконувати рекомендації щодо в т.ч. свободи вираження поглядів тих, хто підтримує право на відмову від військової служби з мотивів сумління. Нове звинувачення може призвести до обрання більш суворого запобіжного заходу, ніж домашній арешт, і більш суворого покарання, позбавлення волі від 5 до 8 років.

**[Організації закликають Україну негайно припинити відмовляти людям у праві на сумлінну відмову від військової служби](#)**, звільнити в'язня сумління Дмитра Зелінського, гідно звільнити з військової служби Андрія Вишневецького, виправдати Віталія Алексеєнка та Михайла Яворського, закрити кримінальне провадження щодо Юрія Шеляженка. Вони також закликають Україну скасувати заборону для всіх чоловіків віком від 18 до 60 років залишати країну та інші практики призову на примусову військову службу, несумісні з зобов'язаннями України щодо прав людини, включаючи свавільні затримання призовників і

примус до військового обліку як передумови законності будь-яких цивільних відносин, таких як навчання, працевлаштування, шлюб, соціальне забезпечення, реєстрація місця проживання, тощо. Організації висловлюють глибоку стурбованість щодо мобілізаційного законопроекту № 10378 від 25.12.2023, який передбачає суворі покарання для «ухилянтів» без будь-яких винятків для тих, хто відмовляється від військової служби з мотивів сумнін, і вітають анонсовану перевірку Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини на відповідність Конституції України зазначеного законопроекту про внесення змін до мобілізаційного законодавства.

**Організації закликають Росію негайно і беззастережно звільнити з неволі сотні солдатів і мобілізованих цивільних осіб, які відмовляються брати участь у війні і незаконно утримуються у низці місць на окупованих Росією територіях України.** Повідомлялося, що російська влада використовує погрози, психологічне насильство та тортури, щоб змусити протиправно затриманих повернутися на фронт.

**Організації закликають як Росію, так і Україну повною мірою забезпечити право на сумлінну відмову від військової служби, в тому числі у воєнний час, що повністю відповідає європейським і міжнародним стандартам, зокрема стандартам, встановленим Європейським судом з прав людини. Право на сумлінну відмову від військової служби є невід'ємною частиною права на свободу думки, совісті та релігії, гарантованого статтею 18 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права (МПГПП), яка не допускає відступів навіть у час загрози для життя нації, як зазначено в частині другій статті 4 МПГПП.**

**Організації рішуче засуджують російське вторгнення в Україну та закликають всіх солдатів не брати участь у кровопролитті, а всіх мобілізованих – відмовитися від військової служби. Вони засуджують усі випадки примусового і навіть насильницького призову до армій воюючих сторін, а також усі випадки переслідування сумлінних відмовників, дезертирів та учасників ненасильницьких антивоєнних протестів. Вони закликають ЄС працювати заради миру, максимально вкладатися в дипломатію та переговори, закликати до захисту прав людини та надавати притулок і візи тим, хто виступає проти війни.**

#### ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ:

**Порушення права людини сумлінну відмову від військової служби в Україні з 24 лютого 2022 року по листопад 2023 року:** <https://www.ebco-beoc.org/node/607>

**Сайт #ObjectWarCampaign:** <https://objectwarcampaign.org/en/>

**Прес-реліз і річний звіт ЕВСО** про сумлінну відмову від військової служби в Європі 2022/23, що охоплює регіон **Ради Європи** (CoE), а також **Росію** (колишня держава-член РЕ) і **Білорусь** (державу-кандидат у члени Ради Європи): <https://ebco-beoc.org/node/565>

#### КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ ЧОТИРЬОХ ОРГАНІЗАЦІЙ-ПІДПИСАНТІВ:

- Алексія Цуні (Alexia Tsouni), Європейське бюро сумлінної відмови від військової служби (ЕВСО), [ebco@ebco-beoc.org](mailto:ebco@ebco-beoc.org), [www.ebco-beoc.org](http://www.ebco-beoc.org)
- Крістіан Рену (Christian Renoux), Міжнародне товариство примирення (IFOR), [office@ifor.org](mailto:office@ifor.org), [www.ifor.org](http://www.ifor.org)
- Семіх Сапмаз (Semih Sarmaz), Антивоєнний Інтернаціонал (WRI), [semih@wri-irg.org](mailto:semih@wri-irg.org), [www.wri-irg.org](http://www.wri-irg.org)
- Руді Фрідріх (Rudi Friedrich), Асоціація Зв'язок (Connection e.V.), [office@Connection-eV.org](mailto:office@Connection-eV.org), [www.Connection-eV.org](http://www.Connection-eV.org)

#### З ПИТАНЬ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ КОНТАКТУЙТЕ:

- Юрій Шеляженко, Український Рух Пацифістів, [yuriy.sheliazhenko@gmail.com](mailto:yuriy.sheliazhenko@gmail.com), <http://pacifism.org.ua/>

**Підтримайте кампанію #ВідмовВійні (#ObjectWarCampaign): [Росія, Білорусь, Україна: Захист і притулок для дезертирів і сумлінних відмовників від військової служби](#)**



## #OBJECT WAR CAMPAIGN

Solidarity with conscientious objectors and deserters from Russia, Belarus and Ukraine **Sign now!**

#ОткажиВойне  
#ВідмовВійні

[Європейське бюро сумлінної відмови \(European Bureau for Conscientious Objection, EBCO\)](#) було засноване у Брюсселі 1979 року як парасолькова структура для національних асоціацій сумлінних відмовників в європейських країнах з метою адвокації права на відмову з мотивів сумління від підготовки до війни та будь-якого іншого виду військової діяльності, як одного з основних прав людини. Бюро має статус участі в Раді Європи з 1998 року і є членом її Конференції міжнародних неурядових організацій з 2005 року. Бюро уповноважене звертатися із колективними скаргами за Європейською соціальною хартією з 2021 року. Бюро забезпечує експертизу та юридичні висновки від імені Генерального директорату з прав людини та правових питань Ради Європи. Бюро бере участь у складанні щорічного звіту Комітету з питань громадянських свобод, юстиції та внутрішніх справ Європейського Парламенту щодо застосування державами-членами його резолюцій щодо відмови з мотивів сумління та цивільної (альтернативної невійськової) служби, як визначено у "Bandrés Molet & Bindi Resolution" 1994 року. Бюро є повноправним учасником Європейського молодіжного форуму з 1995 року.

[Антивоєнний Інтернаціонал \(War Resisters' International, WRI\)](#) заснований в Лондоні в 1921 році як глобальна мережа масових організацій, груп і окремих осіб, які разом працюють заради світу без війни. WRI залишається віddаним своїй установчій декларації про те, що «Війна - це злочин проти людяності, тому я рішуче відмовляюся підтримувати будь-які види війни і старатимусь усунути всі причини війни». Сьогодні WRI — це глобальна пацифістська та антимілітаристська мережа, яка налічує понад 90 афілійованих груп у 40 країнах. WRI сприяє взаємній підтримці, об'єднуючи людей у спільноті за допомогою публікацій, подій та акцій, ініціюючи ненасильницькі кампанії, які активно залучають місцеві групи та окремих осіб, підтримуючи тих, хто виступає проти війни та хто кидає виклик її причинам, а також займаючись адвокацією та просвітою з питань пацифізму та ненасильства. WRI проводить три програми роботи, важливі для мережі: "Право відмовитися вбивати", "Програма ненасильства" та "Протидія мілітаризації молоді".

[Міжнародне товариство примирення \(IFOR\)](#) було засноване у 1914 році у відповідь на жахи війни в Європі та займає послідовну позицію проти війни та підготовки до неї протягом усієї своєї історії. Сьогодні IFOR має філії, групи та партнерів у більш ніж 40 країнах на всіх континентах, а Міжнародний секретаріат знаходиться в Нідерландах. Учасниками IFOR є прихильники усіх основних духовних традицій, а також ті, хто має інші духовні джерела своєї відданості ненасильству. IFOR має статус спостерігача та консультативний статус при Економічній і соціальній раді ООН та ЮНЕСКО. IFOR має постійних представників у Женеві, Нью-Йорку та Відні та при ЮНЕСКО в Парижі, які регулярно беруть участь у конференціях і засіданнях органів ООН, надаючи свідчення та пропонуючи досвід з різних регіональних перспектив, сприяючи ненасильницьким альтернативам у сферах прав людини, розвитку і роззброєння.

[Асоціація Зв'язок \(Connection e.V.\)](#) була заснована в 1993 році як об'єднання, що відстоює всеосяжне право на відмову від військової служби з мотивів совісті на міжнародному рівні. Організація розташована в Оффенбаху, Німеччина, і співпрацює з групами, які виступають проти війни, призову та армії в Європі та за її межами, де її діяльність поширюється на Туреччину, Ізраїль, США, Латинську Америку та Африку. Connection e.V. вимагає надання притулку сумлінним відмовникам від військової служби з районів війни, а також пропонує консультації та інформацію для біженців і підтримку їхньої самоорганізації.